

A TERRORIZMUS FINANSZÍROZÁSA A HATÁLYOS MAGYAR BÜNTETŐJOGBAN

BEVEZETÉS

A múlt század végén a terrorizmus alapvető motivációja az anarchizmus és a nacionalizmus volt – s noha a jelenkor terrorizmusa számára ez csak történelem, eszmeviláguk több alkotóeleme is felbukkan a későbbi korszak terrorcselekményeinek indoklásában, illetve szolgált motivációként. Más volt az eszközszerük is – tör, mérge, pokolgép –, a századfordulón merényletek sorozatát követték el államfők és uralkodók ellen, kezdve a sort Carnot francia elnökkel,¹ folytatva egészen Erzsébet² királynéig.³

Ettől függetlenül kijelenthetjük, hogy maga a terrorizmus jellegzetesen 20. századi jelenség, és komolyabb problémaként először csak a második világháborút követő időszakban jelentkezett, főként három földrajzi térségben: Nyugat-Európában, Közel-Keleten és Latin-Amerikában.

„A terrorizmus eltérő eszmerendszerekből merítő, sajátos logikának engedelmessé, változatos formákat öltő módszeres erőszak-alkalmazás, vagy ezzel való fenyegetés, melynek célja politikai törekvések elérése azáltal, hogy az áldozatban, a nézőközönségben, az államban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki. A meghirdetett cél általában politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb. tartalmú radikális változás kikényszerítése, a cél elérésére alkalmazott cselekménysor. Az eszköz viszont jogi lényegét tekintve köztörvényes, erőszakos bűncselekmény.”⁴

¹ Marie François Sadi Carnot (1837–1894) politikus, 1887–1894 között Franciaország elnöke. 1894. június 24-én Lyonban Sante Geronimo Caserio, egy olasz származású anarchista meggyilkolta.

² Erzsébet magyar királyné (1837–1898) bajor hercegnő, I. Ferenc Józseffel kötött házassága révén osztrák császárné és magyar királyné. 1898. szeptember 10-én Genfben az olasz anarchista Luigi Lucheni meggyilkolta.

³ SZÖVÉNYI 1998: 92.

⁴ KORINEK 2006: 447.

A jövő legfontosabb kihívásai a nukleáris terrorizmus, az ökoterrorizmus, a biológiai terrorizmus, a kiberterrorizmus, az ideológiai alapú terrorizmus (például fehér felsőbbrendűség), és egyre komolyabb problémaként kell számolni a vallási alapon szerveződött radikális terrorcsoportok tevékenységével is (ami gyakorlatilag az első, legrégebbi formája volt a terrorizmusnak).

A terrorizmussal foglalkozó tanulmányok megegyeznek abban, hogy a terrorizmus alapvetően politikai jelenség, amely mögött strukturális és pszichológiai tényezők egyaránt vannak. Általános vélekedés, hogy a modernizáció, a demokrácia és a kezeletlen szociális feszültségek teremthetnek olyan feltételeket, amelyek életre hívják a terrorizmust. A kezeletlen szociális feszültségek ráadásul alátámasztják az ideológiai terrorizmust, ami az elégedetlenségből és a társadalmi különbségekből táplálkozik.

A terrorcselekmények veszélyessége a váratlanságban, a kiszámíthatatlanságban és a gyors, mobil csapásmérő képességben rejlik. A régi korok klasszikus és a jelenkor terrorizmusa között elsősorban minőségi a változás, de a legfontosabb különbségek mégis a történelmi fejlődésből alakultak ki.⁵ 2001. szeptember 11. jelentős fordulópontra a terrorizmus (és talán az egész emberiség) történelmében. Megváltozott a terrorszervezetek struktúrája és a finanszírozás módja.

A büntetőjog sokszor csődöt mond az egyik legsúlyosabb modern bűnözési formával, a terrorizmussal szemben! Ezzel a szituációval bizonyos értelemben analógiát mutat a terrorizmus finanszírozása elleni büntetőjogi és pénzügytechnikai szabályok hatékonyságának a kérdésköre. Napjaink egyik legfontosabb kihívása a radikalizáció felismerése, megelőzése és az erre adott társadalmi és jogi válaszreakciók kutatása, ahogyan erre Rémai Dániel is rámutat:

„A radikalizáció összetett, többdimenziós fogalom, amely egy időben elnyúló folyamat teljes vertikumát jelöli. A szakirodalom számos definíciót tart számon, amely megpróbálja leírni a radikalizációt mint jelenséget, de éppen összetettsége miatt nem áll rendelkezésünkre egy univerzális meghatározás. A jelenség megismerése, az ismeretek rendszerbe foglalása során számos szempontot kell figyelembe venni, éppen ezért a radikalizáció komplexitásában túlmutat az egyszerűen leírható társadalmi jelenségek során. Jelenleg az egyik legnagyobb kihívás, hogy a hagyományos radikalizációs formák mellett egyre nagyobb mértékben teret nyerő online radikalizáció kérdését az ezzel megbízott állami szervezetrendszer és a hozzá kapcsolódó szervezetek megfelelően megismerjék és kezelni tudják.”⁶

⁵ GERGELY 1994: 92.

⁶ RÉMAI 2020: 186.

Végül megjegyezzük, hogy a terror és a terrorizmus nemcsak a demokratikus államokban, hanem diktatúrákban is megjelenhet.⁷

„A terrorizmus megfékezése és a biztonságot fenyegető veszély elhárítása tehát az állam feladata. Ahhoz, hogy a közhatalom ezt a feladatát maradéktalanul teljesíteni tudja, a szabadságjogok korlátozására is sor kerülhet, ezáltal, ennek segítségével megakadályozva az erőszakos szervezkedéseket. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy mindez csak a szükségesség fennállásakor, azaz indokolt esetben és arányos mértékben megengedhető.”⁸

Mielőtt a terrorizmus finanszírozása hatályos szabályozásának a bemutatására rátérnénk, célszerű néhány mondatban összefoglalni a terrorcselekmény jogi és elkövetési tárgyait és az öt alapesetének az elkövetési magatartásait.

A terrorcselekmény egyike a legveszélyesebb bűncselekményeknek. Jogi tárgya a közbiztonság, közelebbről az egyes államok és állami szervek, valamint a különböző nemzetközi szervezetek szabad, kényszerből mentes funkcionálásához, és emellett a működésük viszonylagos zavartalanságához, valamint a lakosság félelem nélküli, zavartalan, nyugodt életviteléhez fűződő társadalmi érdek. Több nemzetközi egyezmény is napvilágot látott a terrorcselekménnyel kapcsolatban az elmúlt fél évszázadban, amikor a terrorizmus kezdett soha nem látott méreteket

⁷ „Terrorista vagy szabadságharcos? Forradalmár vagy államellenes összeesküvő? A haladás apostola vagy felforgató? Gerilla vagy útonálló? A klasszikus válasz a kérdésre abból indul ki, hogy honnan nézzük. Ha a fennálló rend szempontjából tekintjük, akkor minden eszme és annak minden képviselője, aki nem pusztán ellenérzéssel viseltet a rend intézményeivel és képviselőivel szemben, de cselekvő módon, parlamenten kívüli eszközökkel igyekszik elérni a rend megváltoztatását, de legalábbis olyan eszméket terjeszt, amelyek célul tűzik a kialakult politikai, társadalmi és gazdasági rend és az annak alapját képező társadalmi viszonyok megváltoztatását: terrorista, felforgató, államellenes összeesküvő. Miért? Mert a fennálló rend saját értékítélete szerint önmaga a haladás letéteményese, az általa képviselt koncepció és az azt megvalósító politika a legcélravezetőbb, a társadalom egészének érdekét maradéktalanul szolgáló fejlődési program. Ennek megfelelően az egész társadalomnak nem lehet más célja, mint ennek az irányvonalnak a követése, megvalósítása, és aki ezt kritizálja vagy elveti és ellene fellép, azaz az egész társadalommal szemben áll, tehát leküzdendő, felszámolandó, megsemmisítendő. Vészjóslóan ismerős, tipikusan diktatórikus helyzetkép. Antidemokratikus helyzetre – a diktatúrák által általánosan kialakított belső erőviszonyok miatt – klasszikus értelemben vett demokratikus válasz nem adható. A társadalom többsége el van zárva a tényleges politikai demokratikus alternatíváktól. Ebben a helyzetben a változás útja az erőszak a fennálló hatalom vezetői és más képviselői, illetve intézményei ellen, vagyis a terrorizmus. Ez a fajta terrorizmus nem feltétlenül forradalmi.”

BÁCS 2021: 17.

⁸ GÁL 2022: 47.

öltő veszélyforrássá válni. Ezeket a tényállás Büntető törvénykönyvbe (Btk.) illesztésekor is figyelembe vette a jogalkotó. A terrorcselekmény elkövetési tárgyai a Btk. 314. § (1) bekezdésében szabályozott fordulat szerint azon dolgok, amelyek ellen a terrorcselekmény célzatával megvalósított, a (4) bekezdésben felsorolt bűncselekmények irányulnak. Ebben a körben tehát elkövetési tárgy gyakorlatilag bármi lehet. Tipikusan a terroristák célpontjai középületek, légi, vasúti és közforgalmú tömegközlekedési járművek. A (2) bekezdésben foglalt cselekmény elkövetési tárgyai a jelentős anyagi javak. Mivel a Btk. itt nem a „jelentős értékű” anyagi javak fogalmat használja, álláspontunk szerint a 459. § (6) bekezdés c) pontja szerinti értékhatár, vagyis az ötmillió forint jelen esetben nem irányadó. Az eset összes körülményét figyelembe véve bármilyen vagyontárgy idesorolható, amely vagy értékénél fogva, vagy pótolhatatlansága folytán, vagy Magyarország, illetve a nemzetközi közösség számára kiemelt fontosságú (például valamilyen muzeális tárgy). Ha a bűncselekmény elkövetési tárgya élő ember teste, akkor nem elkövetési tárgynak, hanem passzív alanynak nevezzük. A terrorcselekmény passzív alanya bármely természetes, élő személy lehet. Ha az elkövető követelést is megfogalmaz, akkor a követelés címzettje (állami szerv, illetve nemzetközi szervezet) is passzív alanynak tekintendő. A (2) bekezdés b) pontjában található fordulatnak („terrorista csoportot szervez vagy irányít”) nincs elkövetési tárgya.

A terrorcselekmény elkövetési magatartásait taxatívra szinte lehetetlen felsorolni a tényállás speciális szerkezete miatt. A Btk. egyébként sokkal átláthatóbbá teszi a terrorcselekményre vonatkozó szabályozást azáltal, hogy öt alapesetre bontja azt:

- ♦ A 314. § (1) bekezdésében szabályozott alapeset elkövetési magatartásai a (4) bekezdésben felsorolt mögöttes bűncselekmények (eszközselekmények) elkövetési magatartásaival egyeznek meg, a többletelem, ami miatt a terrorcselekmény tényállásszerűsége megállapítható, a terrorcselekmény célzata.
- ♦ A 314. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt második alapeset elkövetési magatartása a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése (eszközselekmény) és az ehhez kapcsolódó valamilyen követelés (célcselekmény). Ez történhet birtokbavétellel vagy anélkül, hiszen a Btk. nem a „birtokába kerít” fordulatot használja. Birtokbavétel nélkül hatalmába keríti az elkövető az anyagi javakat, ha megvan a lehetősége rá, hogy megsemmisítse vagy megrongálja azokat például egy elrejtett robbantószer segítségével. A célcselekmény („azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé”) címzettje állami szerv vagy nemzetközi szervezet. E körben Magyarország Alaptörvénye szerinti bármely állami szerv szóba jöhet, illetve álláspontunk szerint a nemzetközi szervezet fogalmát is tágan kell értelmezni, nemcsak a más államok által létrehozott

kormányzati, diplomáciai stb. és ENSZ-szervezetek jöhetnek számításba, de minden nem kormányzati (civil) nemzetközi szervezethez (a nemzetközi jog terminológiája szerinti NGO-khoz) intézett követelés is tényállásszerű lehet, ha a bűncselekmény egyéb tényállási elemei is megvalósulnak.

- ♦ A terrorcselekmény harmadik alapesetének elkövetési magatartása a 314. § (2) bekezdés b) pontja szerint terrorista csoport szervezése vagy irányítása. A terrorista csoport a legveszélyesebb többes bűnelkövetői alakzat: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése.
- ♦ A terrorcselekmény negyedik alapesete a terrorcselekmény elkövetésével történő fenyegetés. A fenyegetés más személyhez címzett, komoly, konkrét kijelentés, amellyel az elkövető egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy ő vagy más személy terrorcselekményt kíván elkövetni. Történhet szóban, írásban, távközlési eszköz vagy telekommunikációs eszköz útján, elektronikusan stb. Amennyiben a fenyegetés ráutaló magatartással történik, különös gondossággal kell megvizsgálni, hogy az elkövető szándéka valóban terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetésre irányult-e. Ezt az alakzatot csak akkor lehet megállapítani, ha olyan komoly, konkrét fenyegetéssel valósul meg, amelyben a terrorcselekmény büntetnének a speciális elkövetése megnyilvánul.⁹
- ♦ Végül az ötödik alapeset Magyarország területére beutazás, onnan kiutazás vagy azon átutazás. Ehhez két célzat legalább egyike szükséges: az első a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetése vagy az elkövetésére történő felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, a közös elkövetésben megállapodás, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása, a második a terrorista csoporthoz csatlakozás.

A terrorcselekmény tényállása nem tartalmaz eredményt, vagyis immateriális bűncselekmény, hiszen a valaminek a megtétele, meg nem tétele vagy eltérése, a félelem kialakulása, illetve az alkotmányos társadalmi vagy gazdasági rend megváltozása, a működés zavara, továbbá a követelés teljesítése nem törvényi tényállási elem.¹⁰ A terrorcselekmény egyike a legsúlyosabb bűncselekményeknek, már az alapesete is a Btk. által lehetővé tett legsúlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekmény, így minősített esetei logikailag nem is lehetnek, hiszen a minősített eset az alapesethez képest egy magasabb büntetési tételkeretet rendel a cselekményhez. Minősített esetet

⁹ BELOVICS–MOLNÁR–SINKU 2021: 558.

¹⁰ BELOVICS–POLT 2021.

tartalmaz azonban a törvény a már említett, a 315. § (1) bekezdésében szabályozott előkészülethez kapcsolódóan.

A 314. § (1) és (2) bekezdésében foglalt alakzathoz kapcsolódik a korlátlan enyhítést lehetővé tevő rendelkezés, és szintén ezen alakzatok előkészületéhez kapcsolódik az előkészülethez fűzött büntethetőséget megszüntető ok is. Mindkettő indoka az, hogy nagyobb társadalmi érdek fűződik a terrorcselekmények megakadályozásához, illetve következményeik enyhítéséhez, mint az elkövető felelősségre vonásához. A terrorcselekménynek a korlátlan enyhítést lehetővé tevő „abbahagyása” nem azonos a kísérlettel való önkéntes elállással, mivel megállapíthatóságához nem szükséges a bűncselekmény kísérleti stádiumban való félbeszakadása, illetve az elkövető önkéntessége; a korlátlan enyhítés feltételeinek a megvalósulásához elegendő a cselekménynek a súlyos következmények bekövetkezése előtt, bárminemű indíték hatására történő abbahagyása.¹¹ Fontos kiemelni a bírói gyakorlatból azt is, hogy a terrorcselekmény elkövetőjének javára a cselekmény súlyosabb következmények nélküli abbahagyása – mint korlátlan enyhítést lehetővé tevő körülmény – akkor is megállapítható, ha az a hatóság tagjaival folytatott tárgyalás eredményeként következett be.¹²

A hatályos magyar Btk. a terrorizmus finanszírozása tényállását a vonatkozó nemzetközi egyezményeknek megfelelően szabályozza. A korábbi Btk.-ba, az 1978. évi IV. törvénybe 2003. március 1-jétől került be a terrorizmus finanszírozása, akkor még a terrorcselekmény egyik alakzataként. A 2012. évi C. törvény viszont már önálló bűncselekményként szabályozza:

„Terrorizmus finanszírozása

318. § (1) Aki

- a) terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt,
 - b) terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt, illetve terrorcselekmény elkövetőjét, vagy e személyekre tekintettel más személyt anyagi eszközzel támogat, vagy
 - c) a b) pontban meghatározott személyek támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt,
- bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja, vagy

¹¹ Bírósági Határozatok (BH) 2003. 227. II.

¹² BH 1993. 597.

a terrorista csoport ilyen támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltatót vagy gyűjt, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

318/A. § (1) Aki

a) terrorjellegű bűncselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltatót vagy gyűjt,

b) terrorjellegű bűncselekmény elkövetésére készülő személyt, illetve terrorjellegű bűncselekmény elkövetőjét, vagy e személyekre tekintettel más személyt anyagi eszközökkel támogat, vagy

c) a b) pontban meghatározott személyek támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltatót vagy gyűjt,

büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés vonatkozásában terrorjellegű bűncselekmény:

a) az emberölés [160. § (1) bekezdés, 160. § (2) bekezdés, ha a cselekmény a nemzetközi polgári repülést kiszolgáló repülőtéren vagy repülésben levő légi jármű fedélzetén vagy tengeren hajózó hajón tartózkodó személy, vagy nemzetközileg védett személy ellen irányul],

b) a testi sértés (164. §, ha a cselekmény a nemzetközi polgári repülést kiszolgáló repülőtéren vagy repülésben levő légi jármű fedélzetén vagy tengeren hajózó hajón tartózkodó személy vagy nemzetközileg védett személy ellen irányul),

c) az emberrablás [190. § (1)–(4) bekezdés],

d) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény (232. §, ha a cselekmény légi jármű vagy tengeren hajózó hajó ellen irányul).

e) a radioaktív anyaggal visszaélés (250. §),

f) a rombolás (257. §),

g) a nemzetközileg védett személy elleni erőszak (313. §),

h) a jármű hatalomba kerítése (320. §),

i) a közveszély okozása [322. § (1)–(3) bekezdés],

j) a közérdekű üzem működésének megzavarása (323. §),

k) a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés (324. §, ha a cselekményt közérdekű üzem, illetve középület vagy építmény területén követik el),

l) a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés (325. §, ha a cselekményt közérdekű üzem, illetve középület vagy építmény területén követik el).¹³

A bűncselekmény jogi tárgya ugyanúgy a közbiztonság, mint a terrorcselekmény esetében. Aki terrorszervezetet vagy terroristákat anyagi eszközökkel támogat, az bűnszegedszerű magatartásával maga is súlyosan veszélyezteti a közbiztonságot.

¹³ 2012. évi C. tv. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

A terrorizmus finanszírozásának elkövetési tárgya az anyagi eszköz. Az elkövetési tárgy fogalmát a Btk. definiálja, az Indokolásban megfogalmazott érvrendszer alapján szükség volt jogalkotói jogértelmezéssel meghatározni az anyagi eszköz fogalmát, mégpedig magában a törvényben. A Btk. utal a 2580/2001/EK tanácsi rendeletre, amely a bűncselekményháttérnormája. E vonatkozó háttérnorma szerint a következő dolgok tekinthetők anyagi eszköznek:

Pénzeszközök, egyéb vagyoni értékek és gazdasági erőforrások: bármilyen materiális vagy immateriális, ingó vagy ingatlan, bármilyen módon szerzett eszközök és bármilyen – akár elektronikus, akár digitális – formában lévő olyan jogi dokumentumok vagy okiratok, amelyek az ezen eszközökre vonatkozó jogcímet vagy érdekeltséget bizonyítják, többek között bankhitelek, utazási csekkek, bankcsekkek, átutalási megbízások, részvények, értékpapírok, kötvények, váltók és hitellevelek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása anyagi eszköz szolgáltatása, gyűjtése vagy más anyagi eszközökkel történő támogatása, illetve anyagi eszközök gyűjtése. Anyagi eszköz szolgáltatása alatt bármilyen, az elkövetési tárgyak körébe tartozó anyagi eszköz bármilyen, közvetlen vagy közvetett módon történő, nyílt vagy fedett átadását kell érteni. Tipikus elkövetési mód az átutalás, illetve a készpénz fizikai formában történő eljuttatása a terrorszervezetnek.¹⁴ Az anyagi eszköz gyűjtése olyan elkövetési magatartás, amelynek során az anyagi eszköz nem kerül ki az elkövető birtokából. Az elkövető aktív magatartással, tipikusan más személyektől „szerez be” anyagi eszközöket. Amennyiben ezek a személyek tisztában vannak vele, hogy milyen célból adják a támogatást, akkor ők is elkövetik a terrorizmus finanszírozását tettesként, mégpedig az anyagi eszközöket szolgáltató fordulatot. Amennyiben viszont nincsenek tisztában az „adomány” céljával, vagy az elkövető megtéveszti őket, akkor a tévedésük kizárja a büntetőjogi felelősségüket, és csak az anyagi eszközöket gyűjtő elkövető vonható felelősségre. A bűncselekmény befejezettségéhez az anyagi eszközöket gyűjtő fordulat esetében szükséges, hogy legalább egy személytől beérkezzen az anyagi eszköz az elkövetőhöz, az azonban már nem feltétele a befejezettség megállapításának – mint ahogy utaltunk rá –, hogy az elkövető a beérkezett anyagi eszközt tovább is utalja. (Ebben az esetben az első fordulat miatt büntetendő, mivel anyagi eszközt szolgáltatót.) Az utolsó elkövetési magatartás a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel történő támogatása. Ebben az esetben arról van szó, hogy akár egyszeri, akár rendszeres, folyamatos támogatást nyújt az elkövető terrorcselekmény elkövetésére készülő személynek. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának

¹⁴ A terroristák és a bűnözők is előszeretettel használják készpénzt, mert nehezebb nyomon követni, és egyre gyakoribbak a nemzetközi készpénzes tranzakciók is. Department of The Treasury 2022.

itt sem, hogy a terrorcselekményt elkövessék vagy megkíséreljék a kapott támogatás felhasználásával. Az azonban már igen, hogy a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy legalább előkészületi szakba juttassa a cselekményét. (Ez azonban viszonylag könnyen megállapítható, hiszen az anyagi eszköz átvétele az elkövetés céljából gyakran már önmagában előkészületi jellegű magatartás a terrorcselekmény elkövetését tervező személy tekintetében.) A „rá tekintettel más” személy adott esetben lehet a terrorista családtagja vagy bárki, akivel a terrorista szoros érzelmi viszonyban áll, és a terrorista ezen harmadik személy támogatását fontosnak tartja. A 318/A. § alapján a terrorizmus finanszírozása már nemcsak terrorcselekmény, de terrorjellegű más bűncselekmény vonatkozásában is elkövethető. Látható a tényállásból, hogy a büntetőjogi védelmet a jogalkotó olyan extrém módon kiterjesztette, ami már feszegeti az alkotmányos büntetőjog határait is. A bűncselekmény kísérlete elvileg lehetséges, befejezetté pedig akkor válik, ha a támogatás eljut a címzetthez.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, akár terrorcselekmény elkövetője is, ha más terroristákat vagy terrorszervezeteket támogat anyagi eszközzel. A nem túl széles körű hazai bírói gyakorlat szerint a támogatói tevékenység nem csupán kívülről, hanem a terrorista csoporton belülről is megvalósítható, tehát elkövető lehet adott esetben a terrorista csoport tagja is.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, mégpedig a célzatra tekintettel csakis egyenes szándékkal. Az elkövető abból a célból gyűjti, szolgáltatja stb. a támogatást, hogy azzal terrorcselekmény feltételeit biztosítsa. Tisztában kell lenni tehát a támogatott személy vagy szervezet terrorista jellegével vagy célkitűzéseivel, ennek hiányában a terrorizmus finanszírozása nem állapítható meg. A terrorizmus finanszírozása és a pénzmosás is nehezen felderíthető bűncselekmény. Sok esetben például nyílt eljárásban nem állapítható meg pénzmosás, hanem egyéb kisebb cselekmény miatt történhet felelősségre vonás, mivel a láncolatból csak egy adott cselekményt derítettek fel. Ez is nehezíti a felderítést globális szinten, hiszen lehet, hogy adott országban csak jogosulatlan pénzügyi tevékenység vagy más bűncselekmény miatt van eljárás, de az a sejt része egy nagyobb hálózatnak, amelynek a tényleges célja a terrorizmus finanszírozása.

A bűncselekmény egyetlen minősített esetét a 318. § (2) bekezdése tartalmazza. Ez bővíti az elkövetési magatartások körét a 319. §-ban meghatározott terrorista csoporthoz kapcsolódóan. A szervezett elkövetéssel együtt járó magasabb társadalomra veszélyesség miatt itt a büntetési tétel is magasabb, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. Magyarázatot csak a terrorista csoport működését „egyéb módon támogatja” fordulat igényel. Ez lehet az anyagi támogatáson kívül bármilyen más segítségnyújtás, logisztikai, távközlési stb. jellegű is.

A bűncselekmény álláspontunk szerint annyi rendbeli, ahány terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy terrorista csoport részére történik a támogatás. Azonos terrorista vagy terrorista csoport többszöri támogatása folytatólagos egység.

A bűncselekmény alaki halmazata a terrorcselekmény előkészületével látszólagos, az azonos büntetési tételre tekintettel a specialitás elve alapján csak a terrorizmus finanszírozását állapítjuk meg. Amennyiben az elkövető cselekménye a pénzmosással áll alaki halmazatban, véleményem szerint itt is csak a terrorizmus finanszírozását kell megállapítani, mégpedig a konzumpció elve alapján, mivel ennek alapesetben magasabb a büntetési tétele.

„Nem vitás, a terrorjellegű bűncselekményt elkövető vagy azt megkísérlő személy részére nyújtott 318/A. § (1) bekezdése szerinti elkövetési magatartás kizárja a 282. § szerinti bűnpártolás megállapítását, ha annak tanúsítása nem jelent segítséget ahhoz, hogy a terrorjellegű alapcselekmény elkövetője a hatóság üldözése elől meneküljön. Ilyen esetben az elkövető terhére természetesen csak a 318/A. § szerinti bűncselekmény megállapítása jöhet szóba. Abban az esetben, ha az elkövető az olyan személy részére nyújtott 318/A. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelő támogatással, aki a terrorjellegű bűncselekményt már elkövette vagy megkísérelte egyszersmind azt is elősegíti, hogy az a hatóság üldözése elől meneküljön, már kérdéses lehet, hogy a terhére a 318/A. § szerinti bűncselekményt vagy a 282. § szerinti bűnpártolást kell-e megállapítani. Álláspontunk szerint ez esetben az elkövető terhére a 318/A. § szerinti bűncselekmény megállapítása – kivételesen – csak akkor jöhet szóba, ha annak büntetési tétele a terrorjellegű bűncselekményhez kapcsolódó bűnpártolásnál súlyosabb (tehát, ha a terrorjellegű bűncselekmény könnyű testi sértés). Egyébként ilyenkor az elkövető cselekményét a 282. § szerinti bűnpártolás bűncselekményének – adott esetben annak (3) bekezdés b) pontja szerinti minősített esetének – kell minősíteni.”¹⁵

A hawala rendszer alkalmazásával elkövetett terrorizmus finanszírozása esetén álláspontom szerint halmazatban kell megállapítani a jogosulatlan pénzügyi tevékenységet a terrorizmus finanszírozásával. Ha pedig egy embercsempész terrorista pénzeket is mozgat a bűncselekmény során, akkor az embercsempészettel állhat a vizsgált bűncselekmény halmazatban.

¹⁵ BELEGI 2022.

Értelmező rendelkezés:

„319. § (1) A 314–315. §, a 316/A. § és a 318. § alkalmazásában terrorista csoport a három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése.

(2) A 316/A. §, a 318. § és a 318/A. § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni.”¹⁶

A terrorista csoport voltaképpen a bünszervezet egyik, talán túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a legsúlyosabb formája. Fogalmát is a bünszervezet fogalmához hasonlóan definiálja a Btk., azzal a különbséggel, hogy a tagok célja nem ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése, hanem terrorcselekmény elkövetésének céljából jön létre.

A terrorista csoport kriminológiai értelemben tovább csoportosítható: lehet terrorista sejt (általában három-öt terroristából álló, kis konspiratív szerveződés) és terrorszervezet is. A terrorszervezetek és terrorista csoportok akkor tudnak hatékony romboló tevékenységet kifejezni, ha létrehoznak bizonyos szervezeti struktúrákat. Ezek a szervezeti keretek egyébként kísértetiesen hasonlítanak az üzleti szervezetek által kialakított szervezeti és működési formákhoz.

Két ideális szervezeti forma létezik, amelyet a terroristák használhatnak:

- ♦ a parancsnok-beosztott típusú, vagyis hierarchikus szervezet;
- ♦ a hálózati típus.

Napjainkban a terrorszervezeteknek aktív adaptációs mechanizmussal kell reagálnia a környezeti változásokra, vagyis arra, hogy a jogi szabályozás következtében folyamatos külső nyomás nehezedik rájuk. Emiatt a hálózati típusú szervezeti forma a hatékonyabb. A terroristák virtuális hálózatokat hoznak létre, ahol a részt vevő terrorista sejtek legtöbbször a saját maguk által biztosított forrásokból finanszírozzák a működésüket, kapcsolatuk a központtal nagyon laza. A vezető feladata csak az, hogy világképet és ideológiát szolgáltat, és stratégiákat javasol. Ezt azonban soha nem

¹⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

konkrét csoporttagoknak, hanem csak úgy általánosságban. A vezető feladata inkább az ösztönzés, nem a parancsolás. A virtuális hálózat előnyei a terroristák számára:

- ♦ a funkciók meg többszöröződése, vagyis a redundancia (így erősebbé válnak a külső behatásokkal szemben, és egy sejt vagy csoport kiesése esetén nem omlik össze az egész hálózat, hasonlóan az internet felépítésének alapfilozófiájához¹⁷);
- ♦ az internet szerepe: virtuális terrorista közösségek alakulhatnak;
- ♦ a tagok, az egyes terroristák és terrorista sejtek személyes találkozás nélkül kommunikálhatnak egymással a kibertéren keresztül;
- ♦ a minimális kommunikáció miatt rendkívül nehéz az ilyen szervezetekbe beépülni.

A virtuális hálózat azonban egy komoly hátrányt is rejt magában: az ilyen terrorszervezetek nem vagy csak nagyon nehezen képesek komplex feladatok megoldására. Erre a célra inkább a hierarchikus, parancsnok-beosztott típusú szervezet alkalmas. A hierarchikus felépítésű terrorszervezetek azonban sebezhetőbbek, ezért szinte kizárólag csak olyan államokban tudnak működni, amelyeknek a központi kormányzata gyenge. A CIA becslése szerint jelenleg hozzávetőlegesen 50 ilyen államot találunk, ezek közel felében működnek hierarchikus szervezeti struktúrával rendelkező terrorista csoportok. (Az al-Káida hierarchikus felépítésű központi magja vélhetően Pakisztán törzsi uralom alatt álló területein rejtőzik.)¹⁸

Elmondhatjuk tehát, hogy a 21. században új típusú terrorfenyegetettséggel kell szembenéznünk: a *war on terror* politikája, amit az USA meghirdetett, aktivált egy kevésbé lazán összekapcsolódó, dzsihádisták sejtéből álló, globális terrorista hálózatot. Emellett az is aggodalomra adhat okot, hogy egyes szakértők szerint az elsődleges terroristacélpontok ma már az európai nagyvárosok.¹⁹ Ezt számos terrortámadás támasztja alá az elmúlt évtizedből.

A terrorszervezetek mindkét alaptípusa legalább egy tekintetben megegyezik: anyagi erőforrásokra van szüksége a támadások megszervezéséhez és végrehajtásához. Ez a számukra költségként jelentkezik. Érdemes megvizsgálni a terrorizmus költségeit két oldalról: a terroristák oldaláról (finanszírozási igény) és a társadalom oldaláról (károk és áldozatok).

¹⁷ A hatvanas évek végén felmerült az USA-ban egy kevésbé sebezhető számítógép-hálózat szükségessége, amelynek egy esetleges atomtámadás után megmaradó részei működőképesekek maradnak. Ezen az elven kezdett működni 1969-ben az ARPANET, amelyből a polgári változat, az internet 1983-ban kiválva megszületett.

¹⁸ BIERSTEKER–ECKERT 2008: 23–27.

¹⁹ COSTIGAN–GOLD 2007: 19.

A terrorizmus finanszírozása azt a tevékenységet jelenti, amelynek során közvetve vagy közvetlenül terrortámadások megvalósításához anyagi eszközöket bocsátanak rendelkezésre. A terrorizmusnak a témánk szempontjából talán a legfontosabb jellemvonása az, hogy nem szükséges nagy összeg az egyes akciók kivitelezéséhez.

A költségek három nagy csoportja: a *műveleti költségek*, az *adminisztratív költségek* és a *merénylők családtagjainak adott dotáció*.

Az első költségtényező: a „műveleti költségek”

- ♦ a 2001. szeptember 11-i, a világtörténelem eddigi legnagyobb, csaknem három-ezer emberáldozatot követelő terrortámadásának összköltsége a becslések szerint 400–500 000 dollár volt, ebből 300 000 dollár érkezett banki átutalások formájában;²⁰
- ♦ a 2002. október 12-én Balin végrehajtott robbantás becsült bekerülési költsége 50 000 dollár volt, 190 halott és 309 sebesült volt a mérleg másik oldalán;²¹
- ♦ 2004. március 11-én Madridban robbantak bombák, ezt az akciót 105 000 euró költségvetéssel tudták a merénylők kivitelezni. A mérleg másik oldalán 191 halott és több mint 1500 sebesült volt;²²
- ♦ 2005. július 7-én Londont érte támadás, 700-an megsérültek, 38-an életüket vesztették. A támadás teljes költsége mindössze 14 000 dollár volt;²³
- ♦ egy öngyilkos merénylet általában 1200 dollár alatti összegből kivitelezhető, egy autóbombával elkövetett támadás költsége tipikusan 13 000 és 20 000 dollár között mozog, a gépkocsi árától is függően.²⁴

Látható tehát, hogy a terrortámadások kivitelezése elképesztően alacsony költségvetéssel is megoldható, az okozott károk viszont óriásiak. Ezekből az összegekből azt a következtetést is levonhatnánk, hogy a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemnek nincs sok értelme. Ez így nem igaz. Nagyon nehéz feladat a terroristákat elvágni a pénzügyi forrásaiktól, de nem lehetetlen, és van értelme az erre irányuló erőfeszítéseknek. Erre két példát hoznék fel igazolásképpen:

Az 1993-as World Trade Center (WTC – Világkereskedelmi Központ) elleni merénylet után az egyik elfogott elkövető, Ramzi Yousef bevallotta, hogy nagyobb

²⁰ War and Peace Talk 2014.

²¹ CIANFLONE et al. 2007.

²² *The 3/11 Madrid Bombings: An Assessment After 5 Years* 2009.

²³ TEMPLE-RASTON 2014.

²⁴ TEMPLE-RASTON 2014.

bombát akartak használni, de nem volt rá pénzük. Ráadásul a nyomozásban az egyik kulcselem az volt, hogy a terroristák vissza akartak kapni egy letéti díjat, amit a merényletet megelőzően a robbantáshoz használt furgonért fizettek...²⁵

A terrorszervezetek működési költsége sokkal nagyobb, mint az egyes műveletek végrehajtási költsége. Az a terrorszervezet, amelyik nem jut kellő mennyiségű anyagi erőforráshoz, lassan elsorvad.

*A második költségtényező:
az adminisztratív, vagyis a „működési költség”*

Idesorolható a toborzott, akár nem ideológiai alapú, hanem zsoldos harcosok fizetése, a kiadványszerkesztők fizetése, a digitális dzsihád hátterének finanszírozása stb. is. Az al-Káida például a bevételeinek körülbelül 10%-át költi műveleti költségekre, 90%-ot a szervezet adminisztratív és működési költségeire fordít.²⁶ A finanszírozási igény természetesen függvénye a szervezeti struktúrának. A hierarchikus szervezet magasabb finanszírozási igényével szemben a hálózati struktúra lényegesen kevesebb pénzből is működtethető. Ha ehhez még azt is hozzátesszük, hogy a virtuális hálózat egyes elemeit alkotó terrorista sejtek sokszor önfinanszírozó módon működnek, akkor komoly aggodalmaink támadhatnak. Rögtön meg kell jegyeznünk azonban, hogy egy önfinanszírozó terrorista sejtekből álló virtuális hálózati struktúrában működtetett terrorszervezet lényegesen veszít a hatékonyságából a hierarchikus struktúrához képest, és gyakorlatilag nem tud összehangolt, valamint egyáltalán nem tud nemzetközi méretű műveleteket végrehajtani. Ennek ellenére – ahogy Donald Rumsfeld fogalmazott – „[a] költség-haszon arány ellenünk dolgozik! A mi milliárdos költségeink állnak szemben a terroristák milliós költségeivel.”²⁷

*A harmadik költségtényező:
„az öngyilkos merénylők családtagjainak fizetett anyagi dotáció”*

A terrorista támadásoknak van egy érdekes, új költségtényezője is, ez az öngyilkos merénylők családtagjainak – általában egy összegben – fizetett anyagi dotáció, illetve életjáradék. Ez a Hamász esetében becslések szerint 5000 dollár, de például Szaddám Huszein regnálása során 25 000 dollárt ajánlott az öngyilkos merénylőknek

²⁵ BIERSTEKER–ECKERT 2008: 7.

²⁶ BUGG 2003.

²⁷ RUMSFELD 2003.

„sikerdíjként”.²⁸ Ez azonban nem növeli meg jelentősen a terrorista támadások költségét, mivel:

- ♦ az öngyilkos merénylők egy jelentős része gazdag (vagy legalábbis jó körülmények között élő) családból származik, így ezek esetében nincs jelentős szerepe az anyagi ösztönzésnek;
- ♦ a „sikerdíj” nem minden esetben a terrorszervezet vagy terrorista sejt költségvetését terheli, mint ahogy ezt Szaddám Huszein példája is mutatja.

A terrorista támadások kivitelezésének összköltsége tehát napjainkban három alapvető költségtényező nagyságától függ: a terrorszervezet adminisztratív, fenntartási költségei,²⁹ az öngyilkos merénylő családjának juttatott anyagi támogatás,³⁰ valamint a terrortámadás végrehajtásának közvetlen operatív költségei.³¹

A TERRORIZMUS FINANSZÍROZÁSÁNAK NÉGY FŐ FORMÁJA

A terrorizmus finanszírozásának a legágabb értelemben négy fő formája ismert:³² bűncselekmények elkövetése, adományok, törvényes üzleti tevékenység és meghatározott földrajzi területi egységek feletti kontroll.

Bűncselekmények elkövetése

A terrorizmus a bűnözés egyik formája, mégpedig az egyik legsúlyosabb és legveszélyesebb formája. Emiatt a terrorszervezetek természetesen nem riadnak vissza attól, hogy egyéb bűncselekményeket is elkövessenek. Ha ezen bűncselekmények elkövetői maguk a terrorista szervezet tagjai, akkor az ilyen bűncselekmények elkövetésével terrortámadások finanszírozása is elképzelhető. Ráadásul ezeknek a bűncselekményeknek a kockázata általában kisebb is, mint a terrorcselekményé,

²⁸ BIERSTEKER–ECKERT 2008: 102.

²⁹ Ez a szervezet nagyságától függ, sokszor kis terrorista sejtek alacsony működési költségek mellett is képesek nagy károkat okozó merényletek végrehajtására, ugyanakkor a nemzetközi ütdőképeségük minimális.

³⁰ Ennek a mértéke különböző, és természetesen (szerencsére) nem minden támadásban vesznek részt öngyilkos merénylők.

³¹ Sajnos ez a legkisebb költségtényező, pedig jórészt ezen múlik az akció sikeressége, illetve az okozott kár nagysága is.

³² Lásd bővebben GÁL 2010.

hiszen a büntetési tételek rendszerint alacsonyabbak. A terroristák általában olyan bűncselekménytípusokat kedvelnek, amelyek rövid idő alatt nagy összegű bevételt eredményeznek. Álláspontom szerint sokszor kapcsolat is megfigyelhető a szervezett bűnözői csoportok és a terrorszervezetek között, egyrészt a terrorista csoportok nem riadnak vissza más bűncselekmények elkövetésétől sem, másrészt a szervezett bűnözői csoportok is elkövetnek néha olyan bűncselekményeket, amelyek a jelenlegi büntetőjogi szabályozás szerint terrorcselekménynek minősülnek.

Talán a legkedveltebb ezek közül is a kábítószerrel visszaélés. A kábítószer-kereskedelem adja a kolumbiai paramilitáris szervezetek és a gerillák bevételeinek a 60–90%-át.³³ Az iszlám terrorista szervezeteket ráadásul néhány fatva kifejezetten felhatalmazza arra, hogy a dekadens Nyugattal szemben folytatott küzdelmükben a kábítószer-kereskedelmet eszközként használják fel.³⁴ Emellett a terroristák jelentős bevételforrása az emberrablás is. Az IMU (Islamic Movement of Uzbekistan – Üzbég Iszlám Mozgalom) például 5 millió dollár bevételhez jutott 4 japán geológus szabadon engedéséért cserébe, miután 1999-ben elrabolták őket Kirgizisztánban.³⁵ Az embercsempészet is jövedelmező tevékenység a terroristák számára. A világ fejletlen és fejlett régiói közötti életminőség-különbség, illetve a demokratikus államok által nyújtott biztonság iránti vágy hívta életre a gazdasági és a politikai migrációt. Ahhoz, hogy egy bangladesi vagy egy kínai állampolgár eljusson Nyugat-Európába, 20–25 ezer dollárt is kell áldoznia.³⁶

A pénzmosás egyrészt jövedelmező tevékenység a terroristák számára, így tehát a terrorizmus finanszírozásának az egyik eszköze is. Másrészt viszont rokon jelenségnek is tekinti a szakirodalom tekintélyes része a terrorizmus finanszírozását és a pénzmosást. A terrorizmus finanszírozása várhatóan rövid időn belül mint „fordított pénzmosás” vagy „pénzbepiszkitás” (*money dirtying*) be fog épülni a tágabb értelemben vett pénzmosás fogalomba is. A terrorizmus finanszírozása viszont a pénzmosással összehasonlítva a következő eltérő jellemvonásokkal rendelkezik:³⁷

- ♦ A motívum inkább erőszakos (megfélemlítés), mint anyagi (nyereségvágy). A terroristák célja leginkább állami szervek, nemzetközi szervezetek valamire történő kényszerítése, a lakosság megfélemlítése vagy más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjének megváltoztatása, illetve megzavarása. Ezeket a nemzetközi dokumentumok által megnevezett célokat a magyar Btk. is tartalmazza a terrorcselekményről szóló 261. §-ban. A terroristák

³³ BERRY 2002: 52.

³⁴ BEERS–TAYLORS 2002: 322.

³⁵ NAPOLEONI 2003: 89.

³⁶ KORINEK 2006: 456.

³⁷ LEVY 2003: 18–20.

célja tehát csak a legritkább esetben lehet a haszonszerzés, míg a pénzmosók egyértelműen „profitorientáltak”.

- ♦ A terrorizmus finanszírozására ugyanúgy felhasználnak legális forrásból származó pénzt, mint illegálisat. A terroristák a pénzügyi támogatásként kapott összeg jelentős részét olyan legális forrásból kapják, mint például a karitatív szervezetek, jótékony adományozók, illetve törvényesen működő cégek.
- ♦ A harmadik megkülönböztető jellemvonás az eltérő összegnagyság. A nagyobb terrortámadások is megszervezhetők és lebonyolíthatók viszonylag kisebb összegekből is. A 2001. évi New York-i repülőgép-eltérítések elkövetői például külföldi diáknak álcázva szerény támogatási összegeket vettek fel rendszeresen, és kivétel nélkül egyik átutalás sem érte el a 10 000 dolláros³⁸ határt. Az eltérő összegnagyság miatt a terrorizmus finanszírozásának a költsége is tipikusan jóval kisebb, mint egy pénzmosás esetében.
- ♦ A negyedik megkülönböztető jellemvonás az időbeliség. A terrorizmus finanszírozása tipikusan megelőzi a terrorcselekmény elkövetését, a pénzmosás pedig mindig az alaphűncselekmény után valósulhat csak meg. A Kúria álláspontja szerint a pénzmosás alaki halmazatban nem állhat az előcselekménnyel, csak és kizárólag anyagi halmazatban, vagyis térben és időben elkülönülve, az alaphűncselekmény befejeződése után valósulhat csak meg. A Kúria szerint az alaphűncselekmény és a pénzmosás esetében valóságos heterogén alaki halmazat nem jöhet létre, azaz egy cselekmény egyidejűleg az alaphűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki.³⁹
- ♦ Az ötödik megkülönböztető ismerv végül az, hogy a terrorizmus finanszírozása tipikusan egyszorozatos bűncselekmény, általában egyetlen pénzügyi tranzakcióval valósul meg, míg egy tipikus pénzmosás több pénzügyi művelet igénybevételével.

Emellett vannak még egyéb jövedelmező bűncselekménytípusok is, amelyeket a terroristák felhasználnak a pénzszerzésre. Ezek taxatív felsorolása lehetetlen. 2002-ben az IRA állítólag 11 millió dollár bevételhez jutott különféle bűncselekmények elkövetése révén. A bevételük legnagyobb része Kelet-Európából Angliába irányuló dohánycsempészetből származott.⁴⁰ Az al-Káida európai pénzügyi bevételeinek

³⁸ Az USA-ban a 10 000 dollárt meghaladó tranzakciókat vizsgálják és elemzik a CTR (*currency transaction report*) szerint.

³⁹ Kúria Bfv.I.830/2017.

⁴⁰ CLARKE–LEPPARD 2002.

a nagy része pedig hitelkártyacsalásokból származik, titkosszolgálati becslések szerint ez az összeg eléri az 1 millió dollárt havonta (!).⁴¹

Adományok

Az adomány készpénz, számlapénz, értékpapír, nemesfémek, drágakövek vagy egyéb, értékkel rendelkező forgalomképes vagyontárgyak ingyenes, ellenszolgáltatás nélküli átadása terroristák vagy terrorista szervezetek részére. Tipikus formája a pénzbeli támogatás. A terroristák egyébként a legmagasabb likviditási fokkal rendelkező vagyontartási formát, a készpénzt részesítik előnyben.

A terroristákat támogathatják magánszemélyek, szervezetek (akár más terroriszervezetek is) és államok. A tágabb értelemben vett „adomány” tekinthető a terrorizmus finanszírozásának büntetőjogi értelemben, míg közgazdasági értelemben a bűncselekmények elkövetése és a legális üzleti tevékenység is e tevékenység részének tekinthető.

Szűkebb értelemben a terrorizmus finanszírozása elleni büntetőjogi szabályozás elsődlegesen a magánszemélyek adományaira fókuszál, ha államok támogatnak terrorista célokat, az sokszor megoldhatatlan probléma elé állítja a büntetőjogot. Nem mindegy ugyanis, hogy az állami dotáció milyen formában (közvetlen vagy közvetett pénzügyi juttatás), milyen fedéssel (kereskedelmi ügylet, humanitárius segítség stb.) és milyen katonai-gazdasági erővel rendelkező államtól (kis ország, nagyobb, esetleg atomfegyverrel is rendelkező állam vagy esetleg egy szuperhatalom) származik.

Törvényes üzleti tevékenység

Oszáma bin Láden Szudánban 30 céget alapított 1991–1996 között, ezeknek összesen 3000 alkalmazottja volt. Már 1994–1995-ben nyugati és izraeli titkosszolgálati források úgy emlegették bin Ládent, mint a terrorizmus kulcsfinanszírozóját.

A törvényes üzleti tevékenység egyre fontosabb szerepet játszik a terrorizmus finanszírozásában, mint ahogy általános értelemben az is kijelenthető, hogy a terrorizmus finanszírozásában egyre fontosabb szerepe van a legális forrásoknak. Említettük már, hogy főként az európai dzsihádisták egyre inkább támaszkodnak legális bevételeikre, például arra, amit törvényes munkahelyükön keresnek

⁴¹ GUNARATNA 2002: 65.

meg. A szeptember 11-i támadás volt az utolsó merénylet, amelyet az al-Káida finanszírozott teljes egészében, 2002-ben a globális finanszírozás megszűnt! A mai robbantások döntő többsége önfinanszírozó sejtek akciója. Megindult tehát egy olyan folyamat, amelyet a terrorizmus finanszírozásának privatizációjának nevezett el a szakirodalom.⁴²

A törvényes üzleti tevékenység részének tekinthető tágabb értelemben az is, ha a terroristák munkavállalóként a legális jövedelmük egy részét használják fel terrorista célokra. Ha abból indulunk ki, hogy az elmúlt évek nagyobb terrortámadásainak tapasztalatai alapján 8–10 000 dollár összegből már komoly akció kivitelezhető, akkor reális lehet azon félelmünk, hogy egy 4-5 fős terrorista sejt 2-3 év alatt gyakorlatilag bármelyik fejlett vagy közepesen fejlett országban, bármilyen legális munkával megtud takarítani egy ekkora összeget,⁴³ és képes csapást mérni anélkül, hogy szüksége lenne bármilyen egyéb addicionális forrásra.

Meghatározott földrajzi területi egységek feletti kontroll⁴⁴

A terroristák úgy is juthatnak finanszírozási forrásokhoz, ha kvázi államként kezdenek működni egy meghatározott területen, ennek keretében pedig hasonló módon tesznek szert bevételekre, mint a nemzetközi közösség tagjaiként elismert államok. Adót szednek, kereskednek, pénzügyi műveleteket végeznek stb. Erre a legjobb példa az Iszlám Állam néven hírhedtté vált terrorszervezet volt.

KONKLÚZIÓ

Összegezve az elmondottakat megállapítható, hogy a terrorizmus finanszírozására vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás hatékony, modern, megfelel a nemzetközi követelményeknek. Ugyanakkor elmondható, hogy kizárólag büntetőjogi eszközökkel nem lehet eredményesen küzdeni a terrorizmus és annak finanszírozása ellen. A büntetőjog ugyanis nem képes arra, hogy társadalmi problémákat oldjon meg. A jelenlegi magyar büntető jogszabályok tehát önmagukban nem alkalmasak a terrorizmus és a terrorizmus finanszírozása elleni hatékony küzdelemre. Szükség van tehát egy olyan szervezetre, amelynek az egyik legfontosabb feladatköre

⁴² COSTIGAN–GOLD 2007: 14.

⁴³ Ötfős sejttel számolva két év alatt 10 000 dollár megtakarításához elég, ha személyenként egy év alatt 1000 dollár a megtakarítás összege. Ez alig több, mint 80 dollár havonta.

⁴⁴ SIEBER–VOGEL 2015: 10.

a terrorizmus és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatékony megelőzése, és amely ezt a feladatot kellő szakértelemmel, megfelelő személyi és tárgyi feltételek birtokában látja el. Magyarországon ez a szervezet a Terrorelhárítási Központ.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BÁCS Zoltán György (2021): A terrorizmus egyes latin-amerikai ideológiai támaszai. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 9(1), 16–40. Online: <https://doi.org/10.32561/NSZ.2021.1.2>
- BEERS, Rand – TAYLORS, Francis X. (2002): *Narco-Terror. The Worldwide Connection Between Drugs and Terror*. Washington, D.C.: US Department of State.
- BELEGI József (2022): A közbiztonság elleni bűncselekmények. In KÓNYA István (szerk.): *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára* [ePub]. I–IV. kötet. Budapest: ORAC. Online: <https://jogkodex.hu/doc/7261216>
- BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál (2021): *Büntetőjog II. Különös rész*. Budapest: HVG-ORAC.
- BELOVICS Ervin – POLT Péter (2021): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja* [ePub]. Budapest: ORAC. Online: https://orac.hu/ugyeszi_Btk-kommentar
- BERRY, LaVerle et al. (2002): *A Global Overview of Narcotics-Funded Terrorist and Other Extremist Groups*. Washington, D.C.: Library of Congress. Online: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA439621.pdf>
- BIERSTEKER, Thomas J. – ECKERT, Sue E. szerk. (2008): *Countering the Financing of Terrorism*. London – New York: Routledge. Online: <https://doi.org/10.4324/9780203944639>
- BUGG, Damian John (2003): *Speech to IAP Conference 2003, december 8*. Online: www.cdpp.gov.au/Media/Speeches/20030812db.aspx
- CIANFLONE, Matt et al. (2007): *Anatomy of a Terrorist Attack. An in-Depth Investigation into the 2002 Bali, Indonesia, Bombings*. Pittsburgh: Matthew B. Ridgway Center. Online: www.files.ethz.ch/isn/50173/07_Bali.pdf
- CLARKE, Liam – LEPPARD, David (2002): Photos Link More IRA Men to Colombia. *Sunday Times*, 2002. április 28. 10.
- COSTIGAN, Sean S. – GOLD, David (2007): *Terronomics*. Adlershot: Ashgate Publishing.
- Department of The Treasury (2022): *National Terrorist Financing Risk Assessment*. Online: <https://home.treasury.gov/system/files/136/2022-National-Terrorist-Financing-Risk-Assessment.pdf>
- GÁL Erika (2022): Terrorizmus és alapjogok kapcsolata. In KOVÁCS István et al. (szerk.): *Multi-diszciplinaritás. A rendészettudomány sokszínűsége*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság, 45–59.
- GÁL István László (2010): *A terrorizmus finanszírozása. Die Terrorismusfinanzierung*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet.
- GERGELY Attila (1994): A terrorizmus természetrajza. *Kapu*, 7(10–11), 91–94.
- GUNARATNA, Rohan (2002): *Inside Al Qaeda. Global Network of Terror*. New York: Columbia University Press. Online: <https://doi.org/10.7312/guna12692>
- KORINEK László (2006): A terrorizmus. In GÖNCZÖL Katalin et al. (szerk.): *Kriminológia – Szakkriminológia*. Budapest: CompLex, 445–465.

- LEVY, Steven Mark (2003): *Federal Money Laundering Regulation (Banking, Corporate, and Securities Compliance)*. New York: Wolters Kluwer.
- NAPOLEONI, Loretta (2003): *Modern Jihad. Tracing the Dollars Behind the Terror Networks*. London: Pluto Press.
- RÉMAI Dániel (2020): A társadalmi jelzőrendszerek szerepe a radikalizáció korai felismerésében. *Arc és Állarc*, 4(1), 185–218.
- RUMSFELD, Donald (2003): *Global War on Terrorism*. Online: www.globalsecurity.org/military/library/policy/dod/rumsfeld-d20031016sdmemo.htm
- SIEBER, Ulrich – VOGEL, Benjamin (2015): *Terrorismusfinanzierung. Prävention im Spannungsfeld von internationalen Vorgaben und nationalem Tatstrafrecht*. Berlin: Duncker & Humblot.
- SZÖVÉNYI György (1998): A terrorizmus jellegzetességei az ezredfordulón. *Európai Tükör*, 13(3), 86–108.
- TEMPLE-RASTON, Dina (2014): *How Much does a Terrorist Attack Cost? A Lot Less Than You'd Think*. Online: www.npr.org/sections/parallels/2014/06/25/325240653/how-much-does-a-terrorist-attack-cost-a-lot-less-than-you-think
- The 3/11 Madrid Bombings: An Assessment After 5 Years* (2009). Online: www.wilsoncenter.org/article/the-311-madrid-bombings-assessment-after-5-years
- War and Peace Talk [@warandpeacetalk] (2014): The Folly of Bombing the Islamic State. *YouTube*, 2014. december 4. Online: www.youtube.com/watch?v=qCDTP-7nleA

Egyéb források

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- Bírósági Határozatok 1993. 597.
- Bírósági Határozatok 2003. 227. II.
- Kúria Bfv.I.830/2017.